

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturvårdsenheten

1 / 12

Beslut

Datum

2013-10-14

Dnr (anges vid skriftväxling)

511- 7001-11

Enligt sändlista

Beslut för bildande av Strangellsbodarnas naturreservat

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Strangellsbodarnas naturreservat
Län:	Jämtland
Kommun:	Östersund
Vägartan:	152 Östersund
Lägesbeskrivning:	Naturreservatet är beläget cirka 9 kilometer nordost Lit och cirka 5 kilometer norr om Handög
Centrum-koordinater:	RT 90: X: 7027731 Y: 1460238 Sweref 99 TM: X: 7025277 Y: 500686
Fastigheter:	Del av Söre 7:3
Areal:	271 hektar
Sitekod Natura 2000:	SE0720392
Förvaltare:	Länsstyrelsen Jämtlands län

Innehållsförteckning

Länsstyrelsens beslut	3
Syfte	3
Beskrivning av naturreservatet	4
Områdesbeskrivning	4
Prioriterade bevarandevärden	5
Planeringsbakgrund	5
Natura 2000	5
Riksintressen	6
Kommunal översiktsplan	6
Naturvärdesinventeringar	6
Skäl till beslut	6
Ärendets handläggning	7
Föreskrifter	8
Avvägning mot andra intressen	9
Intresseprövning	9
Förenlighet med riksintresseområden och översiktsplan	10
Skötsel och förvaltning	10
Kungörelse	10
Hur man överklagar	10
Övrig information	10
Annan lagstiftning	10
Brand	11
Bilagor	11
Sändlista	12

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsas med heldragen linje på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat, att särskilt skyddas och skötas för att bevara och ge möjlighet till utveckling av biologisk mångfald och för att tillgodose behov av områden för friluftslivet. Reservatet har den avgränsning som slutligen utmärks i fält.

Naturreservatets namn ska vara **Stranggellsbodarna**

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara, utveckla och till viss del återställa olika naturmiljöer med höga naturvärden.

- Skog-myrkomplex med brandpräglad kalktallskog och där särskilt våtmarken med dess stora areal rikkärr hyser höga botaniska värden.
- Gammal brandpräglad tallskog med höga naturvärden knutna till kalkrik jordmån och skoglig kontinuitet.
- Gammal granskog på kalkrik mark med naturlig hydrologi och kontinuitet av gamla träd, samt dess förekomst av kalkkrävande kärlväxter, marksvampar, vedlevande kryptogamer och insekter.

Värdefulla företeelser och strukturer som särskilt ska beaktas är:

- Naturlig hydrologi.
- Intern beståndsdynamik, inklusive kontinuitet av gamla träd och död ved.
- Skogsbrand som resulterar i brandskadade och döda träd, glesare trädskikt och tunnare ris, förna och humusskikt.
- Solbelyst kalkrik mark med kontinuerlig förekomst av gamla tallar.

Särskilt ska kalkgynnade kärlväxter och marksvampar gynnas liksom även vedlevande kryptogamer och insekter, fåglar samt stående och liggande död ved.

Syftet ska nås genom att:

Området lämnas för fri utveckling med undantag för ingående kalktallskog som ska skötas med återkommande naturvårdsbränningar.

Syftet är samtidigt att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekat att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet.

Vidare är syftet med naturreservatet att området ska vara tillgängligt för naturupplevelser och friluftsliv, samt ge möjlighet till vetenskaplig forskning.

Beskrivning av naturreservatet

Områdesbeskrivning

Naturreservatet är beläget cirka 9 kilometer nordost om Lit, 5 kilometer norr om Handog, i Östersunds kommun, Jämtlands län. Berggrunden i området består av kalksten och det omgivande jordtäcket av sandig-moig morän i kombination med moig morän i mer näringsrika delar.

Området har en omväxlande karaktär som sträcker sig från Högarnas kalktallskog i väster på 350 meter över havet, över vissa delar av Handogsflons skogs- och myrlandskap på 300 meter över havet, samt vidare österut med kalkbarrskog och rikkärr längs Öran i områdets nordostligaste gräns. Området är i stora delar måttligt skogsbrukspräglad. Föryngringsytor efter sentida avverkningar förekommer i Handogsflons sydostligaste del och i områdets västligaste delar. Området fanns med vid urskogsinventeringen 1980 och fick då klassning III. Vissa delar av området har av skogsstyrelsen år 1996 och 2000 bedömts som nyckelbiotoper.

Området väster om Handogsflon karaktäriseras till största delen av tall med en beståndsålder på 150 år med god underväxt av gran. Dominerande skogstyp är frisk blåbärsristyp med inslag av lågörter. Skogen här är brandpräglad och kolade stubbar och tallar med brandljud förekommer i stort sett i hela området. I angränsning till Handogsflon finns en fåbodvall med tillhörande byggnader (Strangellsbodarna). I närheten av fåbodvallen står områdets äldsta tallöverståndare.

Längre upp i sluttningen ökar mängden blåsippa *Anemone hepatica* och skogen övergår till olikåldrig och svagt skiktad kalktallskog. Förutom blåsippa förekommer även guckusko *Cypripedium calceolus*, bergslok *Melica nutans*, midsommarblomster *Geranium sylvaticum*, grönkulla *Coeloglossum viride* med flera. Att skogen tidigare har utnyttjats för bete kan ses i mängden enbuskar *Juniperus communis*.

Totalt är lövandelen låg förutom ett mindre lövrikt bestånd i de centrala delarna där relativ grov levande asp *Populus tremula*, sälg *Salix caprea* och björk *Betula pubescens ssp. pubescens*

förekommer måttligt, även liggande sådan. Lövandelen bör vara upp mot 25 procent i denna del.

Områdets våtmarksandel (Handogsflon) inventerades under 1996 av länsstyrelsen i Jämtlands län utifrån våtmarksinventeringens (VMI) kriterier och bedömdes då som rikkärr (klass 2).

Kalkindikatorer som axag *Schoenus ferrugineus*, jämtstarr *Carex lepidocarpa* ssp. *jemtlandica*, glansvide *Salix myrsinites* och svartknoppmossa *Catoscopium nigratum* förekommer sporadiskt.

Öster om Handogsflon karaktäriseras området av olikåldrig och flerskiktad granskog med spridda förekomster av tall. Stora delar av denna granskog är kalkbarrskog med inslag av blåsippa, kranshakmossa *Rhytidiadelphus triquetrus* samt enstaka fynd av guckusko. Förekomsten av kalkgynnad flora är dock ojämn och uppträder rikligast i de centrala delarna söder om Örån.

Måttligt med äldre avverkningsstubbar av både tall och gran vittnar om dimensionsavverkning från tidigt 1900-tal. Spår efter bränder finns även i denna del av området i form av kolade stubbar med brandljud från fem bränder i serie. Förekomsten av död ved i området är sparsam och det som finns utgörs företrädesvis av klen självgallrad gran. Ett undantag utgör delområdets nordligaste del utmed Örån som har riklig förekomst av liggande asp och gran. Flertalet av den liggande aspen är där bäverfälld.

Prioriterade bevarandevärden

- Rikkärr med opåverkad hydrologi.
- Gammal brandpräglad tallskog med god kontinuitet på kalkrik mark.
- Gammal granskog på kalkrik mark med naturlig hydrologi och kontinuitet av gamla träd, samt dess förekomst av kalkgynnade kärlväxter, marksvampar samt vedlevande kryptogamer och insekter.

Planeringsbakgrund

Natura 2000

Naturreservatet är utpekad att ingå i det europeiska nätverket Natura 2000 enligt Art- och habitatdirektivet. Ytterligare information om områdets arter och naturtyper i Natura 2000-nätverket finns i skötselplanen för naturreservatet (bilaga 3) och i Natura 2000-områdets bevarandeplan.

Riksintressen

Området ligger inom riksintresse för Natura 2000, 3 kap 6 § MB och rennäring 3 kap 5§ MB.

Kommunal översiktsplan

Området berörs inte av detaljplan eller fördjupad översiktsplan.

Naturvärdesinventeringar

Under Naturvårdsverkets urskogsinventering på 1980-talet gjordes en gradering av många urskogsartade skogar i Sverige.

Strangellsbodarna fick då klassningen III. Den 19 juni 1993 gjorde Östersunds Naturskyddsförening en artinventering i området.

Området har dessutom uppmärksammats genom skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering år 1996 och 2004. Totalt utpekade nyckelbiotoper omfattar 45 hektar.

Länsstyrelsens våtmarksinventering 1996 har bedömt att Handogsflon har höga naturvärden och är utpekad som rikkärr, klass 2. Länsstyrelsen har utfört ett flertal naturvärdesinventeringar som år 2001 resulterade i ett reservatsförslag på 271 hektar.

Riktade inventeringar för identifiering av marksvampar har gjorts under 2000-talet. I området har hittats ett flertal skyddsvärda mykorrhizasvampar knutna till den kalkrika marken och trädsiktets kontinuitet.

Skäl till beslut

Området har stora botaniska värden knutet till skyddsvärda rikkärr och äldre kalkbarrskog. Några av områdets naturtyper och arter finns förtecknade i EU:s art- och habitatdirektiv. Som en följd av detta är området utpekad att ingå i Natura 2000, EU:s ekologiska nätverk av de mest skyddsvärda naturområdena. Sverige är därigenom skyldig att bevara de inom området förekommande naturtyper och arter.

Dessutom finns även för livsmiljön ett stort antal andra skyddsvärda och typiska arter. Enligt den svenska rödlistan finns merparten av dessa arter bland kategorierna nära hotade och sårbara lavar och vedsvampar vars biotopkrav återfinns i gamla skogar med inslag av gamla grova lövträd och rikligt med död ved. På senare tid har även skyddsvärda marksvampar identifierats i området kopplat till den kalkrika marken och kontinuitet av träd.

För de arter som är knutna till barrskogens sena successionstadier, med krav som inte tillgodoses i den brukade skogen, är ytterligare

reduktion av livsmiljön troligen förödande för deras långsiktiga överlevnad. Skogsbruk i de naturskogsartade bestånden skulle därför vara ett allvarligt hot mot bevarandet av den biologiska mångfalden i området.

Skälen till att ge skog och våtmark ett formellt skydd är främst av bevarandebiologiska skäl men även för att förhindra skogsbruk eller andra former av markexploatering.

Val av skyddsform

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen att områdets naturkvaliteter endast kan bevaras genom att det får ett formellt skydd i form av naturreservat. Beslutet om naturreservat är dessutom ett viktigt led i uppfyllande av delmål 1 i miljö kvalitetsmålet "Levande skogar" om långsiktigt skydd av kalkbarrskogar.

Ärendets handläggning

Strangellsbodarna uppmärksammades genom Naturvårdsverket urskogsinventering under 1980-talet och Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering år 1996 och 2000. Området ha därefter naturvärdesinventerats vid flera tillfällen. Området godkändes som reservatsobjekt av naturvårdsverket år 2001 och en inmätning och ersättningsutredning kunde påbörjas år 2002. Området har av Länsstyrelsen föreslagits att ingå i nätverket Natura 2000 (EU:s ekologiska nätverk av skyddsvärda områden). Såväl Sveriges regering som EU-kommissionen har därefter godkänt detta.

År 2003 upprättades två nyttjanderättsavtal på 50 år avseende väg på fastigheten Lillsjöhögen 2:10 (före detta Söre 2:20) och Handog 3:14.

Den 3 november 2003 upprättades en överenskommelse om intrångsersättning med berörd markägare av naturreservatets ingående fastighet.

Korrigeringar av områdets Natura 2000 - naturtyper (Bidos) gjordes i september 2010 (*Regeringsuppdrag 24, del 2, 2008*).

Yttrande från remissinstanser

Yttranden har inkommit från Skogsstyrelsen och Östersunds kommun. Ingen av dessa instanser har något att erinra mot bildandet av naturreservatet.

Föreskrifter

För att uppnå syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3, 21 och 22 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m. m. att nedan angivna föreskrifter skall gälla i naturreservatet.

Föreskrifterna i A och C nedan skall inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för naturreservatets vård och skötsel som framgår av föreskrifterna under B nedan.

Föreskrifterna i A och C nedan ska inte heller utgöra hinder för:

- a) underhåll av befintliga vägar,
- b) markägaren att inom naturreservatet och på befintlig körväg framföra lättare motorfordon för skötsel av byggnader och mark i skötselområde C,
- c) återupptagen skogsbetesdrift samt
- d) att inom naturreservatet röja och underhålla gamla fäbodstigar.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § i miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, t ex vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning, bro, spång eller jakttorn,
2. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande,
3. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
4. anlägga väg, skoterled, uppställningsplats för fordon, eller liknande anläggningar,
5. framföra motordrivet fordon i terräng,
6. dika, rensa dike, kulvertera dike, dämna, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållande,
7. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder,
8. fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
9. införa för området främmande växt- eller djurart,
10. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringssämnen samt
11. placera ut saltstenar i anslutning till källor och fuktig-blöt mark samt

12. Utöva jakt och fiske.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet:

1. Utmärkning av naturreservatets gränser.
2. Uppsättning av informationstavlor. Anordningar utöver de som anges i skötselplanen får utföras efter överenskommelse med fastighetsägaren.
3. Undersökningar av markslag, växt- och djursamhällen och andra naturförhållanden som ett led i uppföljningen av syfte och bevarandemål med naturreservatet. Detta kan exempelvis innebära uppsättning av insektsfällor och insamling av enstaka artexemplar.
4. Biotopvårdande skötselåtgärder som naturvårdsbränningar. Därutöver kan även skogsbetesdrift komma att återupptas.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas samt om ordningen i övrigt

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. fånga, störa eller skada däggdjur, fåglar, grod- och kräldjur, liksom att skada deras bo och lekplatser eller samla ägg,
2. plocka och samla in arter av olika slag, med undantag av bär och matsvamp,
3. klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 m,
4. göra åverkan på mark, block, växtlighet, torrträd eller annan död ved,
5. elda, annat än med medhavd ved, samt
6. framföra motordrivna fordon i terräng.

Avvägning mot andra intressen

Intresseprövning

Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets värden och behovet att tillgodose syftet med skyddet. De är främst avsedda att begränsa

skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § MB finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Förenlighet med riksintresseområden och översiktsplan

Länsstyrelsen bedömer enligt 5§ förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden med mera att beslutet om naturreservat är förenligt med hushållningsbestämmelserna i miljöbalkens 3 och 4 kapitel samt att det är förenligt med för området gällande kommunal översiktsplan.

Naturvårdsbränning i området kan tillfälligtvis ha en negativ effekt på rennäringens riksintresse, men Länsstyrelsen bedömer att åtgärden på lång sikt är positiv för renbetet. Att skogsmarken skyddas mot avverkning bedöms dessutom ha ett värde för renbetet som överväger tillfälliga försämringar till följd av naturvårdsbränning.

Skötsel och förvaltning

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer länsstyrelsen de bevarandemål och riktlinjer som framgår av den till förslaget hörande skötselplanen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras. Förvaltare av reservatet ska vara Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Kungörelse

Kungörelsedelgivning skall ske enligt 47 § delgivningslagen. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder ikraft den dag som framgår av kungörandet i länets författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet (bilaga 7).

Övrig information

Annan lagstiftning

Länsstyrelsen upplyser om att verksamheter som kräver dispens eller tillstånd från någon av föreskrifterna i detta beslut, eller i andra fall, ofta förutsätter prövning enligt annan lagstiftning. Exempel på sådan prövning kan vara dispens från

strandskyddsbestämmelser, tillstånd till markavvattning eller annan vattenverksamhet, bygglovstillstånd och dispens från terrängkörningsbestämmelser.

För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Strangellsbodarnas Natura 2000-område krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § i miljöbalken. Undantag är verksamheter eller åtgärder som är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av särskilda bevarandeområden. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om villkoren i 7 kap. 28 b § miljöbalken är uppfyllda, eller om regeringen har gett sin tillåtelse och villkoren i 7 kap. 29 § miljöbalken är uppfyllda.

Brand

Spontana bränder kan tillåtas inom naturreservatets gränser, i enlighet med Länsstyrelsens Brand- och bränningsstrategi. En spontan brand får dock inte utgöra fara för Strangellsbodarnas fäbodvall och dess byggnader. Vid naturvårdsbränning av skötselområde A ska särskild hänsyn tas till fäbodvall med byggnader som ska skyddas från brand.

Beslut i detta ärende har fattats av länsråd Susanna Löfgren efter föredragning av naturvårdshandläggare Göran Eriksson. I den slutliga handläggningen deltog även biträdande länsråd Bengt-Åke Strömquist och biträdande enhetschef Göran Gäbbling.

Susanna Löfgren

Göran Eriksson

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Skötselplan
4. Skötselplankarta
5. Karta (Natura 2000-naturtyper)
6. Karta över skötselområde C
7. Hur man överklagar

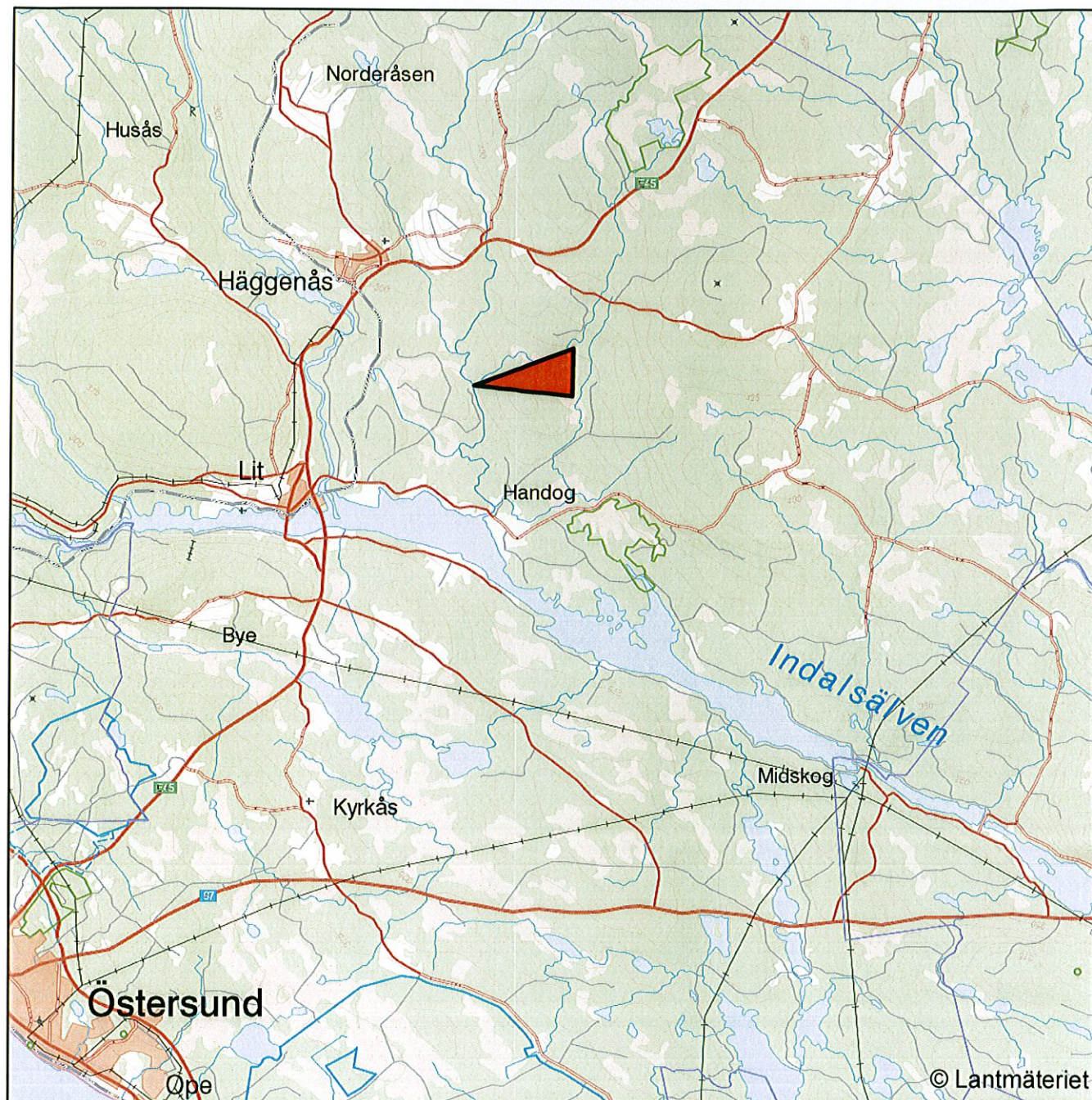

Sändlista

Naturskyddsföreningen, Länsförbundet, Marie Andersson,
Gräftågränd 22, 831 71 Östersund
Jovnevaeri sameby, Kjell Ove Klemensson, Olden 4119,
830 51 Offerdal
Naturvårdsverket, Avdelningen för genomförande, markersättning
och fastigheter, 106 48 Stockholm
Skogsstyrelsen, Region Mitt, Köpmantorget 2B, 826 83 Söderhamn
Skogsstyrelsen, Infanterigatan 18, 83 132 Östersund
Östersunds kommun, Rådhusgatan 21, 831 82 Östersund
Lantmäterimyndigheten, Box 366, 831 25 Östersund
Östersundsposten, Box 124, 83122 Östersund
Länstidningen, 831 89 Östersund
Trafikverket, 781 89 Borlänge
Naturvårdsenheten, Länsstyrelsen Jämtlands län (arkiv-ex)

Strangellsbodarnas naturreservat Översiktskarta

Teckenförklaring

Naturreservatets gräns

0 2,5 5 10 Kilometer

Skala 1:200000

Skötselplan för Strangellsbodarnas naturreservat

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL	2
Syfte	2
Beskrivning av naturreservatet	2
Administrativa data	2
Ingående naturtyper	3
Områdesbeskrivning	3
Prioriterade bevarandevärden	5
Natura 2000	5
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (ÅGP)	6
PLANDEL	7
Skötsel och förvaltning av naturreservatets natur- och kulturvärden	7
Skötselområde A – Brandpräglad kalktallskog med inslag av gran- och lövbestånd (taiga).	
Skötselområde B. Skötselområdet utgörs av våtmark, vattendrag, och ett flertal granskogsbestånd med	
inslag av tall samt en mindre andel icke natura skog	8
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden	9
Utmärkning av naturreservatets gräns	10
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	10
Övriga uppgifter	10
Uppföljning	10
Tillsyn	10
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	10
Källförteckning	11

BESKRIVNINGSDDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara, utveckla och till viss del återställa olika naturmiljöer med höga naturvärden.

- Skog-myrkomplex med brandpräglad kalktallskog och där särskilt våtmarken med dess stora areal rikkärr hyser höga botaniska värden.
- Gammal brandpräglad tallskog med höga naturvärden knutna till kalkrik jordmån och skoglig kontinuitet.
- Gammal granskog på kalkrik mark med naturlig hydrologi och kontinuitet av gamla träd, samt dess förekomst av kalkkrävande kärlväxter, marksvampar, vedlevande kryptogamer och insekter.

Värdefulla företeelser och strukturer som särskilt ska beaktas är:

- Naturlig hydrologi.
- Intern beståndsdynamik, inklusive kontinuitet av gamla träd och död ved.
- Skogsbrand som resulterar i brandskadade och döda träd samt glesare trädskikt och tunnare ris, förna och humusskikt.
- Solbelyst kalkrik mark med kontinuerlig förekomst av gamla tallar.

Särskilt ska kalkgynnade kärlväxter och marksvampar gynnas liksom även vedlevande kryptogamer och insekter, fåglar samt stående och liggande död ved.

Syftet ska nås genom att:

Området lämnas för fri utveckling med undantag för ingående kalktallskog som ska skötas med återkommande naturvårdsbränningar.

Syftet är samtidigt att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekat att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet.

Vidare är syftet med naturreservatet att området ska vara tillgängligt för naturupplevelser och friluftsliv, samt ge möjlighet till vetenskaplig forskning.

Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Namn	Stranggällsbodarnas naturreservat
Län	Jämtland
Kommun	Östersund
Fastigheter	Del av Söre 7:3
Markägare	Enskilda markägare
Areal	271 hektar
Sitekod Natura 2000	SE0720392
Förvaltare	Länsstyrelsen Jämtlands län

Ingående naturtyper

Naturtyper enligt KNAS ¹	Areal (ha)	Naturtyper enligt NNK ²	Areal (ha)
Granskog	37.1	Mindre vattendrag (3260)	2,2
Tallskog	20.0	Obestämd natura-gräsmark (6000)	1,4
Barrblandskog	60.4	Obestämd naturlig högrötsäng (6830)	0,5
Lövblandad barrskog	6.6	Öppna mossar och kärr (7140)	0,5
Barrsumpskog	11.9	Rikkärr (7231-7233)	
Sumpskogsimpediment	2.1	varav trädklädda och videbevuxna (7231)	27,1
Övriga skogsimpediment	3.6	varav öppna hävdade (7232)	7,3
Övrig öppen mark	1.0	varav öppna ohävdade (7233)	75,5
Ungskog inklusive hygge	19.9	Taiga (9006-9010)	
Våtmark	106.6	varav sumpskog (9006)	10,3
Sjöar och vattendrag	1.8	varav taiga (9010)	117,4
		Skogbevuxen myr (9740)	1,5
		Icke natura-skog (9900)	26,3

¹ Data från "Kontinuerlig naturtypskartering i skyddade områden" (KNAS). Uttag från databas 2013-02-28

² Data från "Natura 2000 - naturtyper" (NNK), Naturvårdsverket. Kodnummer för respektive naturtyp anges inom parentes. Uttag från databas 2013-05-08.

Områdesbeskrivning

Naturreseptatet är beläget cirka 9 kilometer nordost om Lit, 5 kilometer norr om Handog, i Östersunds kommun, Jämtlands län. Berggrunden i området består av kalksten och det omgivande jordtäckket av sandig-moig morän i kombination med moig morän i mer näringsrika delar.

Området har en omväxlande karaktär som sträcker sig från Högarnas kalktallskog i väster på 350 meter över havet, över vissa delar av Handogsflons skogs- och myrlandskap på 300 meter över havet, samt vidare österut med kalkbarrskog och rikkärr längs Öran i områdets nordostligaste gräns. Området är i stora delar måttligt skogsbrukspräglad. Föryngringsytor efter sentida avverkningar förekommer i Handogsflons sydostligaste del och i områdets västligaste delar. Området fanns med vid urskogsinventeringen 1980 och fick då klassning III. Vissa delar av området har av skogsstyrelsen år 1996 och 2000 bedömts som nyckelbiotoper.

Området väster om Handogsflon karaktäriseras till största delen av tall med en beståndsålder på 150 år med god underväxt av gran. Dominerande skogstyp är frisk blåbärsristyp med inslag av lågörter. Skogen här är brandpräglad och kolade stubbar och tallar med brandljud förekommer i stort sett i hela området. I angränsning till Handogsflon finns en fåbodvall med tillhörande byggnader (Strangellsbodarna). I närheten av fåbodvallen står områdets äldsta tallöverståndare.

Längre upp i sluttningen ökar mängden blåsippra *Anemone hepatica* och skogen övergår till olikåldrig och svagt skiktad kalktallskog. Förutom blåsippra förekommer även guckusko *Cypripedium calceolus*, bergslok *Melica nutans*, midsommarblomster *Geranium sylvaticum*,

grönkulla *Coeloglossum viride* med flera. Att skogen tidigare har utnyttjats för bete kan ses i mängden enbuskar *Juniperus communis*.

Ytterligare exempel på typiska arter för den kalkrika marken är odörspindling *Cortinarius muscivus* (NT*) blå taggsvamp *Hydnellum caeruleum* (NT*), besk vaxskivling *Hygrophorus erubescens*, gul toppig fingersvamp *Ramaria testaceoflava* (NT*), guldkremla *Russula aurea*, orange taggsvamp *Hydnellum aurantiacum* (NT*), druvfingersvamp *Ramaria botrytis* (NT*) svartfjällig musseron *Tricholoma atroscamosum* (VU*) samt kryddspindling *Cortinarius percomis*. I området har en ny art för Jämtland uppmärksamats, den starkt hotade rosaskiviga vaxskivlingen *Hygrophorus calophyllus* (EN*) som anses bilda mykorrhiza med tall. Andra ovanliga fynd är den släta taggsvampen *Sarcodon leucopus* (EN*) som är hittad i nära anslutning till naturreservatet.

Totalt är lövandelen låg förutom ett mindre lövrikt bestånd i de centrala delarna där relativ grov levande asp *Populus tremula*, sälg *Salix caprea* och björk *Betula pubescens ssp. pubescens* förekommer måttligt, även liggande sådan. Lövandelen bör vara upp mot 25 procent i denna del.

Områdets våtmarksandel (Handogsflon) inventerades under 1996 av länsstyrelsen i Jämtlands län utifrån våtmarksinventeringens (VMI) kriterier och bedömdes då som rikkärr (klass 2). Kalkindikatorer som axag *Schoenus ferrugineus*, jämtstarr *Carex lepidocarpa ssp. jemtlandica*, glansvide *Salix myrsinites* och svartknoppmossa *Catoscopium nigrum* förekommer sporadiskt.

Öster om Handogsflon karaktäriseras området av olikåldrig och flerskiktad granskog med spridda förekomster av tall. Stora delar av denna granskog är kalkbarrskog med inslag av blåsippa, kranshakmossa *Rhytidiadelphus triquetrus* samt enstaka fynd av guckusko. Förekomsten av kalkgynnad flora är dock ojämn och uppträder rikligast i de centrala delarna söder om Örån.

Måttligt med äldre avverkningstubbar av både tall och gran vittnar om dimensionsavverkning från tidigt 1900-tal. Spår efter bränder finns även i denna del av området i form av kolade stubbar med brandljud från fem bränder i serie. Förekomsten av död ved i området är sparsam och det som finns utgörs företrädesvis av klen självgallrad gran. Ett undantag utgör delområdets nordligaste del utmed Örån som har riklig förekomst av liggande asp och gran. Flertalet av den liggande aspen är där bäverfäld.

*Förkortningar för den svenska rödlistans olika hotkategorier enligt Artdatabanken 2010:
EN = Starkt hotad, VU = sårbar, NT = nära hotad

Kulturhistoria och tidigare markanvändning

I avvittringsupprättandet från Storskifteskartan 1822 benämns området som Qvarnkälens Kronoavradsländ. Innan avvittringen verkställdes utnyttjades området av folk från

grannbyarna till jakt och fiske, starr och myrslåtter. Från Laga skifteskarta med beskrivning upprättad mellan år 1845-1850 beskrivs Handogsflon och övrig våtmark som slåttermark (starrslåtter). I beskrivningen nämns både skogsmark och floarna som slåtter eller betesmark. Skogen inom skötselområde A ansågs dock inte som fullvärdig betesmark och marken benämns som "torr skogsmark, med ringa bete" men enligt beskrivningarna fanns däremot "dugligt furutimmer". Stor andel av övrig mark har dock utnyttjats frekvent för bete och slåtter och de fortfarande hyggligt välbevarade Strangellsbodarna är ett bevis för detta. Dessutom finns rester av ett flertal myrslåtterlador i närheten av reservatet. På något ställe i beskrivningen benämns brand på skogsholmar som ett lämpligt sätt för att få gynnsamt bete. 300 meter norr om reservatet finns en kolbotten och rester av en kolarkoja. Från fäbodvallen går stigar in i området.

Spår efter anlagda eller naturliga bränder finns på kolade stubbar men även på tallhögstubbar med brandljud från fem bränder i serie. I området förekommer äldre, grova avverkningstubbar av både tall och gran som vittnar om dimensionsavverkningar från tidigt 1900-tal. Föryngringsytor efter sentida avverkningar förekommer i Handogsflons sydostligaste del och i områdets västligaste delar.

Rennäring

Området kring Strangellsbodarna utgör viktigt vinterbetesland för Jovnevaerie sameby. Jovnevaerie nyttjar även området som vårland och de har en viktig flyttled utanför naturreservatets södra del. Såväl flyttleden som betesmarkerna utgör riksintresse för rennäringen.

Friluftsliv

Naturreservatet kan nås söderifrån från två skogsbilsvägar. Den västligaste av dessa når ända fram till Strangellsbodarna inne i reservatet. Reservatet ligger relativt nära tätorter och besöksfrekvensen torde öka genom att området får ett formellt skydd.

Prioriterade bevarandevärden

- Rikkärr med opåverkad hydrologi.
- Gammal brandpräglad tallskog med god kontinuitet på kalkrik mark.
- Gammal granskog på kalkrik mark med naturlig hydrologi och kontinuitet av gamla träd, samt dess förekomst av kalkgynnade kärlväxter, marksvampar samt vedlevande kryptogamer och insekter.

Natura 2000

Naturreservatet är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddsvärda områden, Natura 2000 enligt Art- och habitatdirektivet (SCI). I tabellerna nedan redovisas de förekommande naturtyper och arter som är registrerade i Natura 2000-nätverket och som Sverige därigenom förbundit sig att bevara inom detta område. Naturtyper och arealer nedan är hämtade från "Natura 2000 - naturtyper" (NNK), Naturvårdsverket. Registrerade naturtyper och arealer kan förändras allt eftersom kunskapen om området ökar. Kontakta Länsstyrelsen för aktuella uppgifter.

Ingående naturtyper enligt EU:s Art- och habitatdirektiv för Natura 2000

Kod	Naturtyp	Areal (ha)
3260	Mindre vattendrag	2,2
7140	Öppna mossar och kärr	0,5
7230	Rikkärr	109,9
9010	Taiga*	127,7
9740	Skogbevuxen myr*	1,5

* Prioriterad naturtyp enligt EU:s Art- och habitatdirektiv.

Ingående arter enligt EU:s Art- och habitatdirektiv för Natura 2000

Kod	Art
1902	Guckusko <i>Cypripedium calceolus</i>

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (ÅGP)

Vid förvaltningen av naturreservatet kan det i framtiden bli aktuellt att ta hänsyn till ett flertal av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer. Några av åtgärdsprogrammen i nedanstående tabell är fortfarande under framtagande och ännu ej fastställda. I skötselplanen finns förslag på naturvårdsbränning för delar av reservatet. Åtgärden harmonierar väldigt väl med prioriterade åtgärder i skogsmark för dessa program i nedanstående tabell.

Åtgärdsprogram för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen av naturreservatet.

Åtgärdsprogram	Fastställt	Kommentar
Skogsmark		
Kalktallskog	Ja	Naturtypen förekommer med cirka 60 hektar i området och avser delar av skötselområde A.
Skalbaggar på äldre tall	Nej	För närvarande finns inga kända fynd av de berörda arterna i naturreservatet. Planerad naturvårdsbränning är i linje med detta åtgärdsprogram och som kan komma att möjliggöra en förekomst av ingående arter.
Skalbaggar på nyligen död tall	Nej	För närvarande finns inga kända fynd av de berörda arterna i naturreservatet. Planerad naturvårdsbränning är i linje med detta åtgärdsprogram och som kan komma att möjliggöra en förekomst av ingående arter.
Brandinsekter i boreal skog	Ja	För närvarande finns inga kända fynd av de berörda arterna i naturreservatet. Planerad naturvårdsbränning är i linje med detta åtgärdsprogram och som kan komma att möjliggöra en förekomst av ingående arter.
Våtmark		
Rikkärr	Ja	Naturtypen förekommer med minst 100 hektar inom skötselområde B.

PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets natur- och kulturvärden

Naturreservatet är indelat i tre olika skötselområden (A + B + C).

Skötselområde A. Skötselområdet utgörs av brandpräglad kalktallskog med inslag av gran (taiga). Areal 78 hektar. Skötselområdet domineras av tall. Graninslaget varierar dock och speciellt i sydöstra delen av A finns en betydande andel gran. De västligaste delarna av skötselområdet har även stora andelar löv, speciellt asp, sälg och björk. Här och var finns spår efter bränder på kolade stubbar och brandljud på tall. I västra delen finns 1 hektar Ickenatura – skog.

Skötselområde A

Bevarandemål

Skötselområdet ska till större delen bestå av brandpräglad, urskogsartad kalktallskog med inslag av löv- och granbestånd med en sammanlagd areal på 78 hektar. Skötselområdets struktur och sammansättning ska vara tydligt präglad av brandkontinuitet med gammal tall och rikligt med torrträd och lågor av varierande nedbrytningsgrad. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter, främst inom artgrupperna vedlevande insekter och kryptogamer, kärlväxter, kalkgynnade marksvampar, lavar samt fåglar.

Exempel på typiska arter i skötselområde A är kryddspindling *Cortinarius percomis*, veckticka *Antrodia pulvinascens* (NT*), stjärntagging *Asterodon ferruginosum* (NT*), rynkskinn *Phlebia centrifuga* (NT*) samt stiftgelelav *Collema furfuraceum* (NT*).

Målarealer för skötselområdets naturtyper (enligt NNK).

Kod	Naturtyp	Areal år 2012 (ha)	Målareal (ha)
9010	Taiga	77	78
9900	Ickenatura - skog	1	0

Bevarandemål för i skötselområdet förekommande arter enligt Art- och habitatdirektivet.

Kod	Art	Bevarandemål
1902	Guckusko <i>Cypripedium calceolus</i>	Förekomst

Skötselåtgärder

Naturvårdsbränningar med för regionen naturligt intervall. Frånvaro av brand under lång tid har bidragit till tjocka humus, ris- och förnatäcken som försvårat ny tallföryngring. En första naturvårdsbränning bör därför genomföras omgående. Inget uttag av gran behöver göras innan bränning.

Skötselområde B. Skötselområdet utgörs av våtmark, vattendrag, och ett flertal granskogsbestånd med inslag av tall samt en mindre andel Ickenatura - skog.

Areal 191,1 hektar. Eftersom samtlig natur inom skötselområde B ska lämnas för fri utveckling anges de olika naturtyperna och bevarandemål inom detta skötselområde.

Bevarandemål

Skötselområdets andelar av skogsmark ska bestå av urskogsartad granskog. Dessa delars struktur och sammansättning ska vara tydligt präglad av intern beståndsdynamik med stor andel gamla träd samt rikligt med torrträd och lågor av olika förmultningsgrad. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter, främst inom artgrupperna kärlväxter, vedsvampar, lavar, insekter samt fåglar. Exempel på typiska arter är guckusko, stjärntagging (NT*), rynkskinn (NT*) samt gränsticka *Phellinus nigrolimitatus* (NT*). De delar som idag utgörs av ungskog (så kallad icke natura skog) ska kunna utveckla en lövträdsrik successionsfas innan den naturligt övergår till urskogsartad granskog.

Skötselområdets våtmarker som öppna svagt välvda mossar, rikkärr samt skogbevuxen myr ska vara opåverkade av antropogena ingrepp samt vara hydrologiskt intakta med undantag av naturliga förändringar.

Skötselområdets ingående mindre vattendrag ska ha ett naturligt vattenstånd och vattenflöde. Vattendraget ska inte vara påverkat av onaturlig näringstillförsel eller slamtransport.

Målarealer för skötselområdets naturtyper (enligt NNK).

Kod	Naturtyp	Areal år 2012 (ha)	Målareal (ha)
9010	Taiga	51,7	77
7140	Öppna mossar och kärr	0,5	0,5
7230	Rikkärr	109,9	109,9
9740	Skogbevuxen myr	1,5	1,5
3260	Mindre vattendrag	2,2	2,2
9900	Ickenatura-skog (ungskog)	25,3	0

Skötselåtgärder

Skötselområdet lämnas för fri utveckling.

Bevarandemål för i skötselområdet förekommande arter enligt Art- och habitatdirektivet.

Kod	Art	Bevarandemål
1902	Guckusko <i>Cypripedium calceolus</i>	Förekomst

Skötselområde C

Skötselområdet utgörs av delvis trädklädd tomtmark som omgärdar fäbodvallens byggnader, samt äldre igenväxande åkermark. Skötselområdet förvaltas av markägaren. Areal 1,5 hektar.

Bevarandemål

Inga bevarandemål anges för detta skötselområde.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder anges för detta område.

Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden

Bevarandemål

Rörligt friluftsliv ska kunna bedrivas och det ska vara lätt både att hitta och att ta sig till naturreservatet. Vid naturreservatets entré ska det finnas en väl underhållen informationsskylt med information om naturreservatets natur- och kulturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för naturreservatet.

Skötselåtgärder

Informationstavla med beskrivning av reservatet ska sättas upp på lämplig plats och underhållas regelbundet.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall utmärkas i fält enligt svensk standard och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio
Hela naturreservatet	Markering av naturreservatets gränser	1
A	Naturvårdsbränning	1
Friluftsliv	Uppsättning av informationstavla	1

Övriga uppgifter

Uppföljning

En uppföljning av beskrivna bevarandemål ska ske för skötselområdet för bedömning av bevarandestatusen. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt påkalla en revidering av skötselplan och målindikatorer. Målindikatorer för uppföljning av reservatets skötselområden anges i ett särskilt dokument kallat uppföljningsplan och beslutas om separat.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

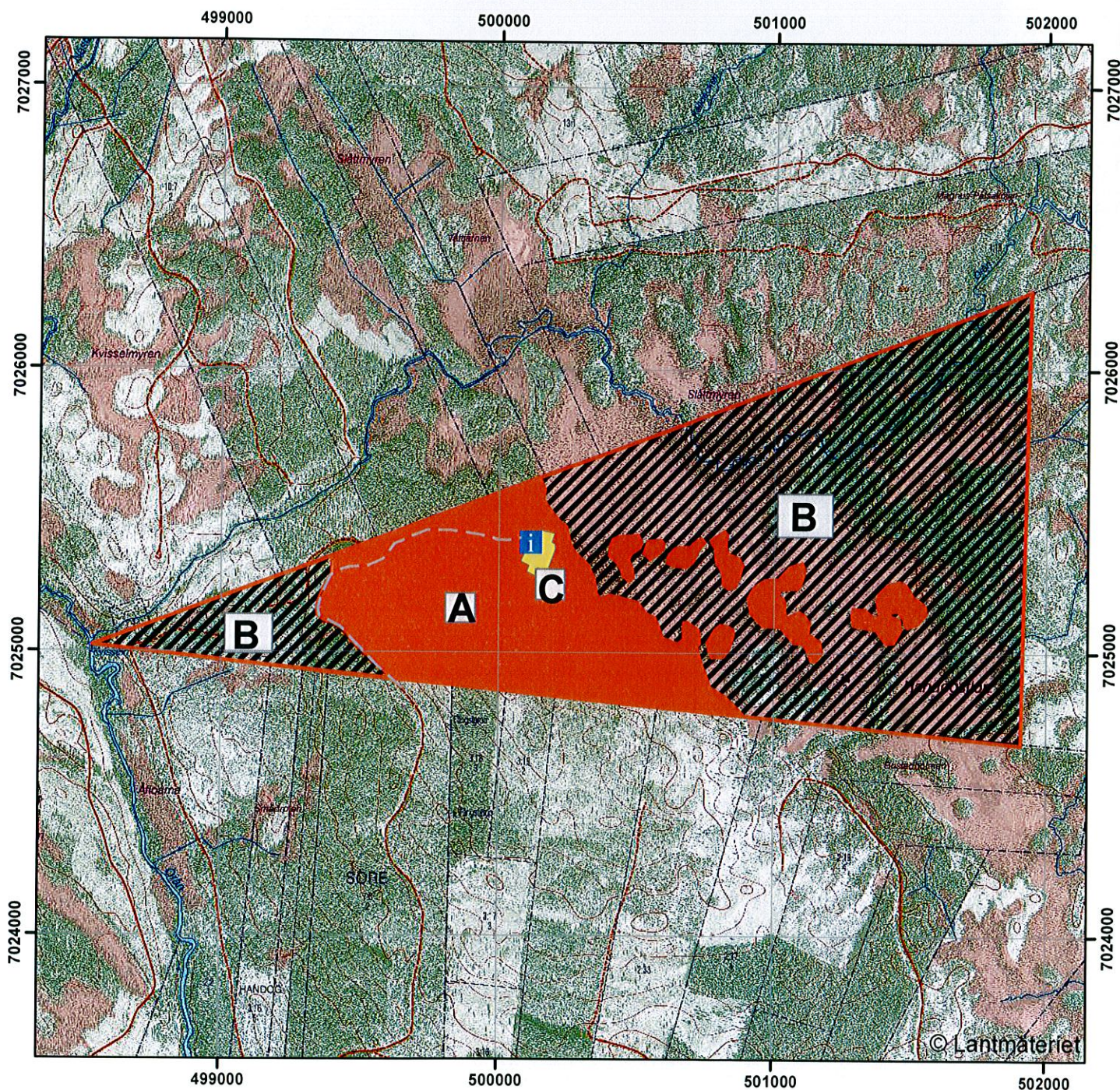
Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av reservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

- Skogsstyrelsens nyckelbiotopsdatabas. Skogens källa. www.skogsstyrelsen.se.
- Länsstyrelsen i Jämtlands län 2004. Rikkärr i Jämtlands kambrosilurumråde. Objekt 19F5C0 19F5C04 och 19F5C06. Natur i Jämtlands län 2004:2.
- Metria - Kontinuerlig naturtypskartering i skyddade områden (KNAS).
- Metria. Data från "Natura 2000 - naturtyper" (NNK)
- Naturvårdsverket. Urskogsinventeringen. Isaksson, L. 1983. Urskogar och urskogsartade naturskogar i Jämtlands län 1983
- Gärdenfors, U. (ed.) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010 – Artdatabanken, SLU, Uppsala.
- Lantmäteriet: Historiska kartor och protokoll. Lantmäteriets webbtjänst för digitala arkivprodukter. Storskifteskarta med avvittringsbeskrivning från 1822. Laga skifteskarta med beskrivning upprättad år 1845-1850.
- Foto: Göran Eriksson, Länsstyrelsen Jämtlands län.

Strangellsbodarnas naturreservat Skötselplankarta

Teckenförklaring

- Naturreservatets gräns
- Informationstavla

Skötselområden

- A
- B
- C

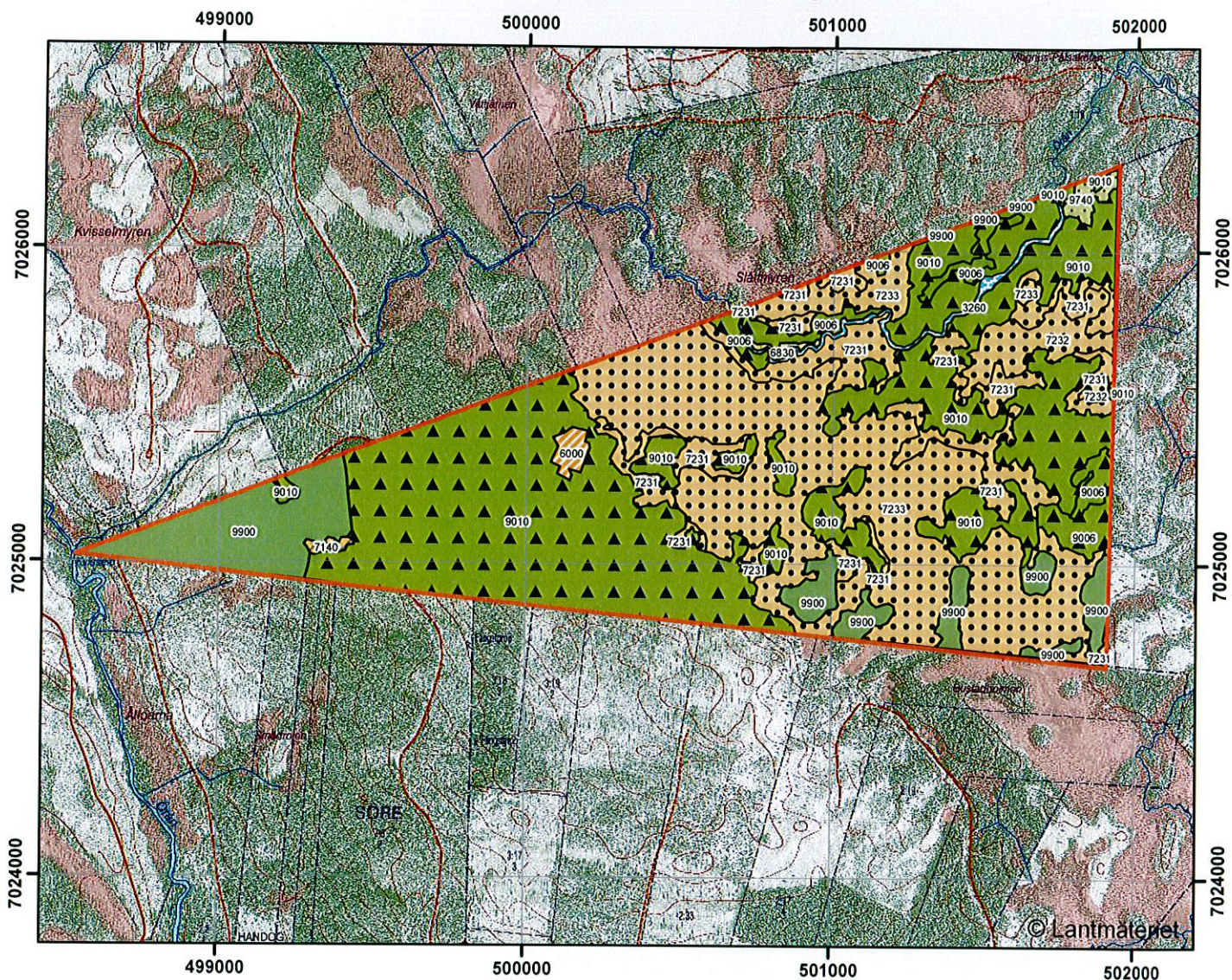
0 250 500 1 000 Meter

Skala 1:20000

Strangellsbodarnas naturreservat Natura 2000 - naturtyper

Teckenförklaring

 Naturreservatets gräns

Natura 2000-naturtyper - NNK

 3260 - Mindre vattendrag

 6000 - Gräsmarker

 7140 - Öppna svagt
välvda mossar

 7230-7233 Rikkärr

 9006 - 9010 - Taiga

 9740 - Skogbevuxen myr

 9900 - Icke Natura: Skog

 6830 - Obestämd
översvåmnings/alluvial äng

0 250 500 1 000 Meter

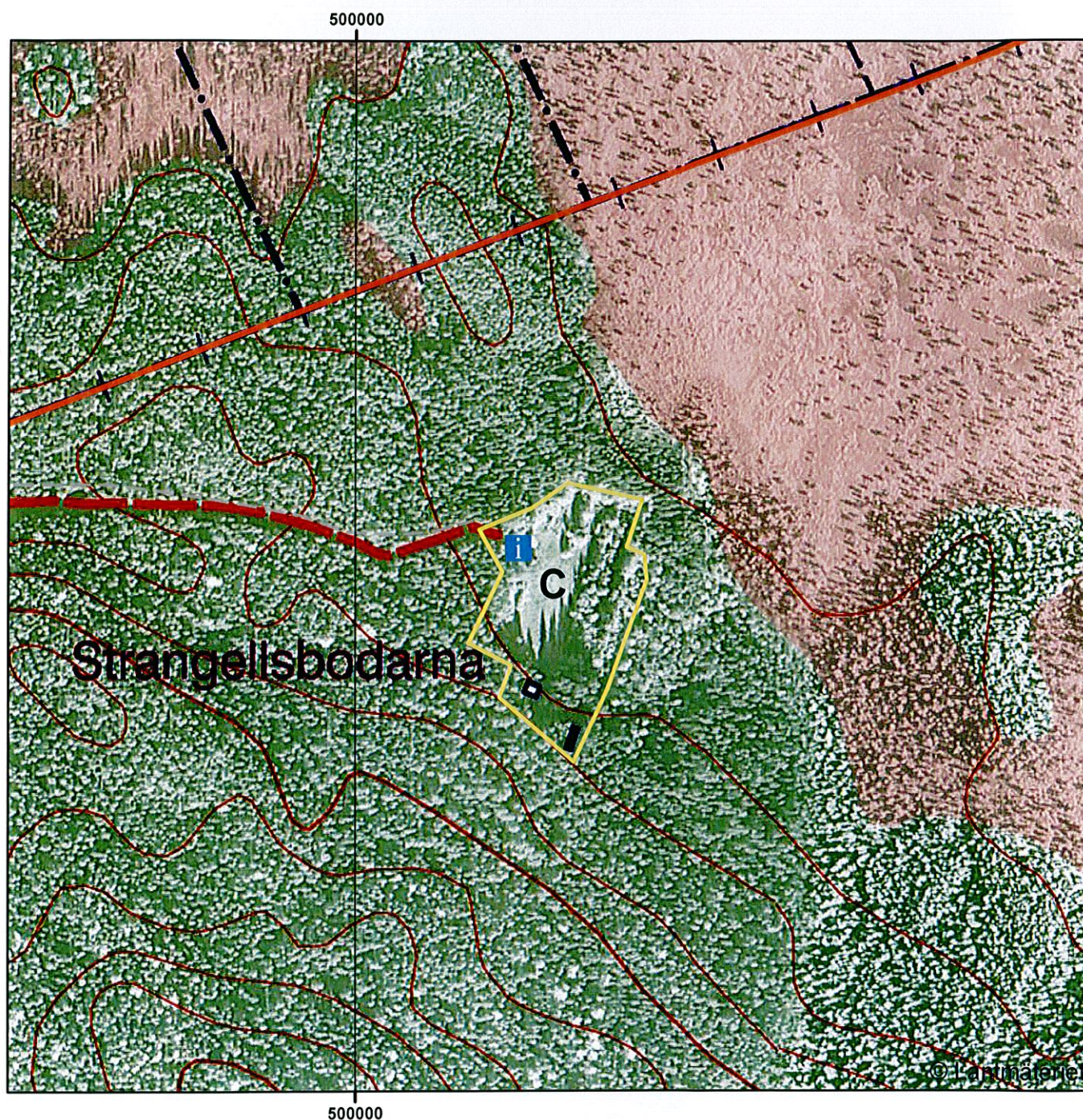
Skala 1:20000

Obs! Koder på kartan hänvisar till NNK. Se sidan 3 i skötselplanen

Strangellsbodarnas naturreservat Skötselområde C

Teckenförklaring

- Naturreservatets gräns
- Informationstavla
- Äldre körväg
- Skötselområde C
- Område med undantag från föreskrifterna

0 50 100 200 Meter

Skala 1:4000

Bilaga 7

F 2

HUR MAN ÖVERKLAGAR TILL REGERINGEN,

Miljö-departementet

Om Ni är missnöjd med länsstyrelsens beslut kan Ni överklaga hos regeringen.

Det gör Ni genom att i brev

- tala om vilket beslut Ni överklagar, t.ex. genom att ange ärendets diarienummer
- redogöra för dels varför Ni anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt, dels hur Ni anser att beslutet skall ändras.

Ni skall underteckna brevet, förtydliga namnteckningen och uppge adress och telefonnummer.

Om Ni har handlingar eller annat som Ni vill åberopa till stöd för Er ståndpunkt så bör Ni skicka med det.

Överklagandet skall lämnas/skickas till länsstyrelsen, se adress nedan. Om inte länsstyrelsen ändrar sitt beslut kommer överklagandet och handlingarna i ärendet att skickas till regeringen.

Länsstyrelsen måste ha fått Ert överklagande inom tre veckor från den dag meddelande om beslutet var infört i ortstidning. I annat fall kan Ert överklagande inte prövas.

Om Ni behöver veta mer om hur Ni skall gå till väga, så kan Ni vända Er till länsstyrelsen, telefonnummer 010-2253000.

Länsstyrelsens postadress:

Länsstyrelsen i Jämtlands län
831 86 Östersund